

บันทึกความทรงจำของคณะสำรวจ

มหาวิทยาลัยแคมบริดจ์ที่บริเวณ

รัฐมลายูตอนบน

ระหว่างปี ๑๙๒๖-๑๙๒๗

ต่อจากฉบับที่ ๑ ปีที่ ๕

ดับบลิว ดับบลิว สกิต (W.W. Skeat, M.A.) หัวหน้าคณะผู้สำรวจ

เสนีย์ หมัดหมาน แปล

เสาหินหลุมฝังศพที่เก่าแก่ ซึ่งเชื่อกันว่ามีอยู่ที่นั่นมานานแล้ว ส่วนมากทำจากหินแกรนิตที่ขัดให้เป็นทรงกลม นอกจากนั้น ยังมีหินควอตซ์ที่สวยงามเป็นจำนวนมาก ซึ่งรายแห่งจะหิ้งนำไปไว้ที่นั่น ข้างนอกซึ่งเป็นด้านหน้าของตัวอาคารจะมองเห็นธงสีขาวปักอยู่บนพื้นทรายเป็นจำนวนมาก ส่วนอีกด้านหนึ่งซึ่งอยู่ใกล้กับประตู เสาสำหรับแขวน

40 รุสมิแล

เครื่องเผาถ้ำยาน ซึ่งทำจากต้นไม้ไว้ใช้สำหรับเผาถ้ำยานในเทศกาลพิธีกรรมศาสนา ซึ่งมีขึ้นเป็นครั้งคราว นอกจากนั้นยังมีลำไม้ไผ่สำหรับใส่ข้าวเปลือกปักอยู่ข้าง ๆ ด้วย ลำไม้ไผ่นี้สูงประมาณ ๕ หรือ ๖ ฟุต ด้านข้างของลำไม้ไผ่จะถูกเจาะออกเป็นแนวยาวไว้บรรจุข้าวเปลือกจากข้างนอกได้อย่างสะดวก ในบริเวณนี้วิธีการที่จะเก็บสิ่งใดที่นิยมกระทำกันมากที่สุด ก็ผู้บนบานมักจะบอกว่า

ตนเองจะมอบข้าวเปลือกเป็นกองสูงเท่ากับตัวของเขาแก่ผู้ศักดิ์สิทธิ์ตนนั้น ในกรณีนี้หมายถึงโต๊ะปิ่นยังดั่งนั้นการใช้วิธีใส่ข้าวเปลือกใส่ลำไม้ไผ่ จึงเป็นวิธีที่เหมาะสม (แน่นอนเป็นวิธีที่สิ้นเปลืองน้อย) ในการเก็บดังกล่าว ท่อนบนของลำไม้ไผ่จะถูกผ่าออก เพื่อรับจำนวนข้าวเปลือกตามที่ต้องการมีลำไม้ไผ่ที่ใช้เพื่อการนี้อยู่ ๒-๓ ลำ ซึ่งเป็นการยืนยันว่าผู้มาเยือนสุสานนี้ได้ทำการบนบานเอาไว้

ยังมีซากที่ปรักหักพังของบ้านปีศาจ (Balai Hantre) ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับบันไดด้านซ้ายมือ บ้านเล็ก ๆ หลังนี้ไม่มีหลังคา แม้ว่าก่อนหน้านี้อาจมีอยู่แล้ว มันประกอบด้วยห้องรับรอง ๒ ชั้น ซึ่งใช้เป็นสำหรับต้อนรับวิญญาณ และมีบันไดขึ้นไปยังชั้นบน มีคนบอกข้าพเจ้าว่าผู้ป่วยคนหนึ่งได้มานั่งอยู่ข้าง ๆ บ้านหลังนี้ในขณะที่วิญญาณของเขาจะขึ้นไปตามขั้นบันได เพื่อไปกินข้าวที่มีการบรรจุไว้ในลำไม้ไผ่ดังกล่าว

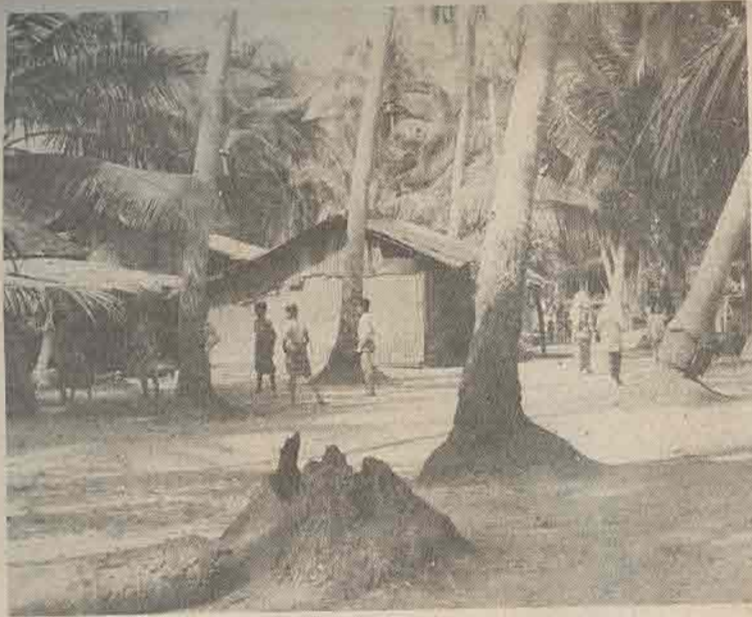
ตอนข้าพเจ้ากลับบ้านข้าพเจ้าได้รับคำบอกเล่าจากบุคคล ซึ่งได้เดินทางไปภูเขาบูทิดเบอซาร์กับเรา พวกเขาบอกว่าปีศาจที่ดุร้ายสิงสถิตในภูเขาแห่งนั้น คือ ฮันตูรายา (Hantu Raya) และดังซื่อ (Langsuir - Langsuch) ชาวบ้านเกาะทรายขาวบอกว่าปีศาจดังซื่อนี้จะอยู่แถบภูเขาบูทิดเบอซาร์มาก และมักจะสร้างความยุ่งยากให้กับแม่บ้านแถบนั้นที่มีนิสัยตระหนี่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลาที่แม่บ้านเหล่านั้นทำการดำข้าว มันจะทำความดีโดยมาช่วยดำข้าวให้กับผู้หญิงเหล่านั้น ขณะเดียวกันมันจะขโมยข้าวที่ดีและข้าวที่ดีที่สุด เหลือไว้แต่เม็ดกรวดไว้ในครกดำข้าว วิธีที่จะป้องกันการขโมยข้าวคือ แม่บ้านเหล่านั้นจะต้องครอบหรือปิดครกดำข้าวด้วยที่สำหรับรองหม้อข้าว ซึ่งทำด้วยเครื่องจักสาน วิธีนี้เป็นวิธีป้องกันที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ทั้งนี้เพราะเมื่อปีศาจมองเห็นที่รองหม้อข้าว ทำให้เกิดความขยาดกลัว คิดว่าเป็นกับดัก

ศาลาที่วังกรมวังบาล จังหวัดปัตตานี

เกร็ดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ข้าพเจ้าได้รับคำบอกเล่าที่เกี่ยวกับสุสานโตะป็นยังเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับนายช่างซึ่งได้รับคำสั่งจากรายาแห่งนังจาปา (Raya of Nang Chapa) ให้หล่อปืนใหญ่จำนวน ๑ คู่ เขาได้พยายามจะหล่อปืนใหญ่คู่นี้ แต่ทุกครั้งหล่อเสร็จ มักจะเกิดราวขึ้นมา ในที่สุดเขาจึงได้อธิษฐานว่าถ้าหล่อปืนได้สำเร็จ เขายินยอมที่จะเอาตัวเองเป็นลูกปืนในการยิงครั้งแรก คำอธิษฐานได้รับการยอมรับ และการหล่อปืนก็ประสบความสำเร็จ ปืนใหญ่ได้ลำเลียงลงเรือไปยังกรุงเทพฯ ระหว่างนั้นนายช่างได้เข้าไปอยู่ข้างในกระบอกปืนและทำการยิงตรงประตู พระราชวังเก่าที่กรือเซะ ร่างของเขาไปตกที่บ้านกัวลาบาร์ด (Kuala Barat) ศพของเขาถูกฝังไว้ที่นั่น หนึ่งในจำนวนปืนใหญ่ ๒ กระบอกที่เขาหล่อ (กระบอกที่ชื่อศรีบันได : Seri Pantai) อยู่ที่กรุงเทพฯ

๑๐ พฤษภาคม ในตอนบ่ายข้าพเจ้าออกไปเดินเล่นกับผู้ใหญ่บ้านซูเซ็นและฮาบีบ ซูเซ็น ข้าพเจ้าได้ขอร้องให้พวกเขาเป็นมัคคุเทศก์ เราได้เดินผ่านทุ่งนาซึ่งอยู่หลังวัดแห่งหนึ่ง จนกระทั่งพบชาวมาเลย์กลุ่มหนึ่ง กำลังจับปลาที่หนองน้ำวิธีจับปลาก็คือ ปิดกั้นหนองน้ำมิให้น้ำไหลติดต่อกับหนองน้ำอื่น ๆ หลังจากนั้นก็วิดน้ำออก เมื่อมีน้ำเหลือไม่มาก ทุกคนจะลงไปอยู่ในหนองและใช้มืองมหาปลา เมื่อจับได้ก็โยนปลาลงในตะกร้า แล้วส่งต่อให้คนที่อยู่บนฝั่ง จะมีการจับปลาปีละ ๔ ครั้ง และแต่ละครั้งจะได้ปลาจำนวนมากพอๆ ปลาที่จับได้ก็คือปลาดุกหลายชนิด ปลาช่อน ปลาหมอ ซึ่งสามารถเคลื่อนตัวบนพื้นดินได้โดยการเปิดปิดเหงือกของมัน (ชาวมาเลย์เชื่อว่าปลานชนิดนี้เกิดจากใบต้นไม้ชนิดหนึ่ง และถ้าใครเอาใบไม้ชนิดนี้ไปขยกลงไปในน้ำ มันจะกลายเป็นปลาดังกล่าว)

นอกจากนั้น ยังมีปลากระดี ปลา
ปลาตอง ปลาทราย ปลาลาอัส และ
ปลานูตัน ซึ่งเป็นปลาที่หายาก

ขณะที่กำลังวุ่นอยู่กับการ
จับปลานั้น พวกเขาได้เอาก้อนหิน
ใหญ่ก้อนหนึ่งออกมาจากหนองน้ำ
ผู้ใหญ่บ้านฮูเซินกล่าวว่าบางครั้ง
คนชั่วบางคนได้เผาก้อนหินให้ร้อน
แดง และนำไปใส่ลงในหนองใกล้
กับทางน้ำไหลออก เพื่อจะไล่ปลา
ที่ตกใจจากความร้อนให้เข้าไป
สู่กับดักซึ่งเขาตั้งไว้ที่ปากบ่อ นี้
ถือว่าเป็นความผิดขั้นร้ายแรง
ทีเดียว แต่โดยทั่วไปแล้วไม่ถือว่าเป็น
การขโมย เพราะไม่มีเครื่อง
หมายแสดงอย่างชัดเจนว่าใครเป็น
เจ้าของหนองน้ำนี้ วิธีการจับปลา
ที่ได้ผลอีกวิธีหนึ่งคือการใช้ตะเกียง
ตาเสือ (Tanglong Mata Rimar) ซึ่ง
ทำให้ปลาเกิดความสับสน และล่อ
ปลาให้เข้ามาใกล้

18 พฤษภาคม วันนี้ข้าพเจ้า
ได้ไปชมโรงปั่นหม้อ เพื่อจุดประ-
42 รุสมิเต

สงค์ที่จะหาเครื่องปั่นดินเผาแบบ
มาเลย์ แต่พบว่าธุรกิจชนิดนี้ อยู่
ในมือของชาวจีนทั้งหมด และแบบ
สไตลการปั่นก็เป็นแบบจีน กระนั้น
ก็ตามข้าพเจ้าได้สำรวจดูแบบต่าง ๆ
แม้ว่าช่างจะเป็นชาวจีน แต่เขาก็
ยังผลิตเครื่องปั่นที่มีลวดลายแบบ
มาเลย์สมัยแรก ๆ ดินเหนียวที่ใช้
เป็นดินเหนียวสีไม่เข้ม ใช้ทำหม้อ
ได้คุณภาพดีมาก ดินเหนียวนี้ถูก
ล้างเสียโดยทางเรือมาตามลำแม่น้ำ
สำหรับหม้อโดยทั่วไปนั้นใช้ดิน
เหนียวอย่างเดียว ไม่ผสมวัสดุอื่น
แต่สำหรับการปั่นเตาเชิงกรานนั้น
มักใช้แกลบและน้ำตาลปนเข้าไป
ด้วยเพื่อให้ทนต่อความร้อน ผู้ใหญ่
ฮูเซินบอกว่าชาวมมาเลย์ จะใช้มูล
ช้างเป็นส่วนผสมในการทำเชิง
กรานด้วย การทำภาชนะชนิดนี้ไม่
ต้องใช้โต๊ะหมุน แบบต่าง ๆ นั้น
ปั่นด้วยมือทั้งสิ้น การทำโองและโ
นั้นทำจากแบบ ๓ หรือ ๔ ชั้น ส่วน
ฐานของมันทำจากอีก ๒ ชั้นต่าง

หาก สำหรับอ่างนั้นทำจากดิน
เหนียวชั้นเดียว และทำบนโต๊ะหมุน
ซึ่งมีขนาดกว้าง ๓ ฟุต โต๊ะมีหมุน
โดยใช้การดันหรือเท้าถีบ แท้จริง
แล้วมันหมุนได้ดีมากจนกระทั่ง
ยากที่จะทำให้หยุด มันมีรูปร่าง
เหมือนลูกข้างขนาดใหญ่ ที่นี้มีการ
ทำกระเบื้อง ซึ่งมีการผลิตเป็น
จำนวนมาก วิธีทำก็คือการกดดิน
เหนียวที่เตรียมไว้ แล้ววางบนเบ้า
รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า พร้อมกับใช้
ลวดชิงระหว่างไม้ไผ่ตัดดินส่วน
เกินออกไป

ภาชนะที่ปั่นเสร็จแล้วจะมี
การเขียนลายเส้นในทางดิ่งจนถึง
ไหล่ของมัน และตรงปากภาชนะ
มีการเขียนลายไปตามแนวอน
วัสดุที่ใช้เขียนลายทำจากไม้บาง
อันเป็นไม้ตรง ๆ แต่บางอันประ-
กอบด้วยหวายหลาย ๆ อัน มัด
รวมกันเข้า บางอันเป็นไม้เล็ก ๆ
๗ อัน รวมเข้ากัน มีอักษรเขียน
เป็นคาถาภาษาอาหรับ หวายที่มัดไว้
นี้สามารถ“หาสิ่งของ” เชื่อกันว่า
มันสามารถหา “น้ำใต้ดิน” และ
แม้กระทั่งโลหะที่มีค่าได้ด้วย วิธี
การก็คือ หลังจากมีพิธีกรรมแล้ว
แล้ว จะมีคนที่จะเข้าทรงถือมัด
หวายนี้ไว้ในมือขวา และมัดหวาย
เริ่มสั่น ผู้ให้ข่าวสารแก่ข้าพเจ้า
บอกว่าวิญญาณจะเข้าสู่ขามาเลย์
ผู้เข้าทรงคนนั้น โดยเข้าทางบน
ศีรษะ แล้วลงไปตามแขนไปสู่มัด
หวาย ผู้เข้าทรงอยู่ในสภาพผู้ถูก
สะกดจิตมีการพูดคาถาเป็นภาษา
มาเลย์ ขอความคุ้มครองต่อผู้
สูงอายุที่มีหนวดเคราแห่งขุนเขา
ทั้งหลาย เป็นคำพูดที่หมายถึงดิน

หาวที่มีปลายยอดเต็มไปด้วย
ขนเล็ก ๆ ชาวถิ่นคนหนึ่งบอก
ข้าพเจ้าว่า แม่จะเป็นเพียงแอมัด
หาวเท่านั้น จริง ๆ แล้วมันควร
จะทำจากหาวมะละกา ซึ่งที่นี่
เรียกว่าโรตันโมเปะ (Rotan Mopek)
และข้าพเจ้าได้ซื้อมาเป็นตัวอย่าง
๒ อัน

๒๑ พฤษภาคม วันอาวังได้
มาหาและนำสิ่งที่เขาเรียกว่าเป็น
ของมีค่า สิ่งที่เขาคล้าบอกว่า เป็น
มวยผมของราชาคนแรกแห่งถิ่น-
ตัน เชื่อกันว่ามวยผมที่ขลังนี้ได้
แยกมาจากผมเป็น ๓ เกลียว แต่ละ
เกลียวแสดงถึงมวยผมของทพเจ้า
ต่าง ๆ คือเทพสังบิมา (Sang Bima)
สังบิสนู (Sang Bisnu) และอื่น ๆ
อย่างน้อยความคิดเช่นนี้เป็นความ
คิดดั้งเดิม อาวังได้มวยผมนี้มา
จากชายผู้หนึ่งซึ่งได้ไข่มุกเป็น
ของขวัญ เมื่อชายผู้นั้นเห็นว่า
เจ้าของคนก่อนสามารถจำศรัทธาของ
เขาได้อย่างง่ายดายในการต่อสู้
เขาจึงถามเกี่ยวกับความลับและ
พลังของชายผู้นั้น เมื่อทราบดังนั้น
เขาจึงใช้ความพยายามเป็นเวลา
นาน เพื่อขอซื้อมาเป็นเจ้าของด้วย
ราคาเพียงเล็กน้อย ประมาณ ๕
เหรียญ ดูเหมือนจะเล็กน้อย เสีย
จริง ๆ คือเมื่อเปรียบเทียบกับพลัง
และความขลังที่ควรจะมี อาวังได้
เก็บรักษาไว้เป็นเวลา ๑๖ ปีแล้ว

๒๒ พฤษภาคม เราได้เดิน
ทางไปตามเหนือแม่น้ำ ตอนบ่าย
๒ โมง ถึงกัวลาบารู (Kuala Bharu)
หรือที่เรียกกันว่าปากแม่น้ำบารู
เมื่อตอน ๖ โมงเย็น ในช่วงนี้เรือ
ของเราเดินทางด้วยความเร็วไม่เกิน

๒ ไมล์ต่อชั่วโมง ข้าพเจ้าคิดว่า
ระยะทางที่ไปได้มันไม่เกิน ๘ ไมล์
๒๓ พฤษภาคม เราได้เดิน
ทางเข้าไปในแม่น้ำใหม่ (Sungai
Bharu) เมื่อเวลา ๗.๑๕ น. ที่นี้ก้าน
ให้ไฟพายทั้งหมดประมาณ ๒๐ คน
ลงจากเรือ และลากเรือของข้าพเจ้า
ขึ้นไปตามน้ำก่อนลำอื่น ไม่นาน
เท่าใดนัก เราได้ผ่านด่านศุลกากร
ที่นี่จะมีเครื่องหมายบ่งบอกว่า
เป็นด่านศุลกากรนั่นคือถาดสำหรับ
ใส่เงินค่าเก็บภาษี โดยแขวนไว้ที่
ปลายของเสาไม้ พร้อมกับมีใบไม้
หลายชนิดเช่น ใบระเป๊ะ (Rapek)
เซ็งเซอร์ (Senggeru) และใบจาร์จ
(jarong) แต่ละชนิดเป็นใบไม้ที่ไม่
ผลัดใบเร็ว ข้าพเจ้าได้รับคำบอกเล่า
ว่าใบไม้เหล่านี้ตั้งไว้เพื่อเป็นการ
ประดับประดาเท่านั้น ที่แม่น้ำ
หนองจิก มีด่านศุลกากร ซึ่งไม่
เฉพาะแต่มีถาดและใบไม้แขวนอยู่
เท่านั้น แต่ยังมีเอกอันเล็ก ๆ
พร้อมด้วยไม้หาวอันน้อย ๆ ยาว
ประมาณ ๒ สอก วางอยู่สัญลักษณ์
อันแรกหมายถึงการบังคับให้เสีย
ภาษี อันที่สองหมายถึงการที่ผู้
ละเมิดไม่ยอมเสียภาษีจะต้องถูก
จับ อันที่สามคือการที่ผู้กระทำผิด
จะต้องถูกลงโทษ ด่านศุลกากร
เหล่านี้ได้สร้างด้วยความยินยอม
ของราชา โดยรัฐบาลกล่าวว่ารามาจะ
ได้รับส่วนแบ่งภาษีจำนวนมาก
จากการเก็บภาษีนี้ แต่จริง ๆ แล้ว
ราคาก็ได้รับไม่มากตามที่คิดว่า
ควรจะได้ ด่านศุลกากรที่เราผ่าน
จะเรียกเก็บเงินจำนวน ๒ เกนเดอร์
(Kenderi) สำหรับวัว ๑ ตัว การ
เก็บเงินจากเรือนี้ไม่ใช่เป็นค่าภาษี

แต่เป็นค่านับจำนวนวัวที่นี้ คือ
สถานที่นับจำนวนวัวซึ่งจะส่งไปยัง
เคดาห์ (Kedah) ค่าภาษีขาออกสำ
หรับวัว ๑ ตัว เท่ากับ ๑ เหรียญ
โดยมีการเก็บที่ปากน้ำ เมื่อก่อนนี้
มีด่านศุลกากรแห่งหนึ่ง ซึ่งอยู่
ทางตอนบนของแม่น้ำบารู จะ
เรียกเก็บ ๒ เกนเดอร์ (๕๐ ปีตัส
Pitis) จากแพหรือเรือ ทุกลำที่ล่อง
ไปตามแม่น้ำ แต่มีการขึ้นภาษี
สำหรับเรือที่จะล่องเหนือน้ำเป็น
เงิน ๑ กูบิง อย่างไรก็ตาม ทาง
ข้าหลวงได้สั่งยกเลิกการเรียกเก็บ
เงินชนิดนี้แล้ว

เราเดินทางไปถึงตอนบนของ
แม่น้ำบารู เวลา ๘.๓๐ น. หลัง
จากนั้นก็ไปยังบ้านเบ็งกาลัน
(Pengkalan Meka) ที่บ้านกูบังเตราส-
(Kg. Kubang Teras) ซึ่งตรงที่แม่น้ำ
มีบริเวณบ้าน (แม้ว่าบางตอนก่อน
ข้างจะตันเขิน และเต็มไปด้วย
ทราย) เราได้ชมวิวที่สวยงาม ของ
บริเวณตอนบนของแม่น้ำจนไกล
ถึงบุกิตตอง (Bukit Tong) เราได้
เห็นด่านศุลกากรทำการเก็บภาษี
ข้าวสารและข้าวเปลือก โดยเก็บ
ภาษี ๒๕ เซ็นต์ต่อจำนวนข้าว
เปลือก ๑๐๐ กันดัง และเรียกเก็บ
๕๐ เซ็นต์ต่อจำนวนข้าวสาร ๑๐๐
กันดัง ที่ด่านศุลกากรแห่งนี้มี
การทำสัญลักษณ์ ๓ อย่างตามที่
ผู้ใหญ่บ้านสุเซ็นได้อธิบายให้
ข้าพเจ้าฟังมาก่อนหน้านี้แล้ว เรา
ได้มาถึงบิเซอร์ราต (Biserat) เมื่อเวลา
๑๕.๓๐ น. ถือได้ว่าบริเวณนี้เป็น
ที่เราเก็บข้อมูลได้มากที่สุดแล้ว เราได้
อยู่ที่นั่นนาน เพื่อศึกษาถ้ำหินปูน
ต่าง ๆ แถบนี้ (อ่านต่อฉบับหน้า)